

Stanka Geršak, roj. Torkar

Krekov dom - Titov dom - Gledališče Toneta Čufarja

Po prvi svetovni vojni je bil sedež Katoliškega prosvetnega društva v Delavskem domu poleg takratnega »črnega konzuma«. Članstvo je naraščalo, imeli so telovadni odsek, pevski zbor, gledališke predstave. S pomočjo cerkve, občine in posojilnic ter predvsem s prostovoljnim delom članov in članic so leta 1927 začeli planirati (urejati) prostor, kjer je danes parkirišče, in začeli graditi Krekov dom. Teren je bil zelo uporen, poln grmovja, skal in dreves. Gradbeno podjetje, ki je dom gradilo, je zaposlovalo zidarje in delavce, ki so prišli iz Bosne, iz okolice Gospiča.

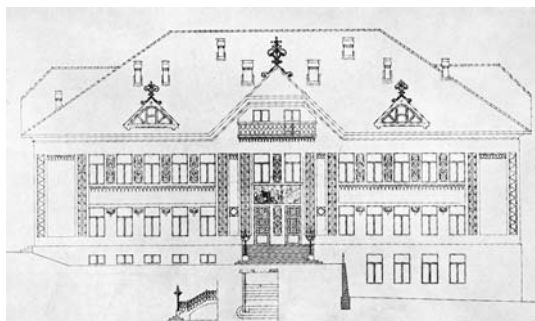

Priprava terena za gradnjo
Krekovega doma.

(T 5945)

Jama za dom je bila zelo velika, ker so načrtovali, da bo stavba v celoti podkletena. Gradili so postopoma. Sprva so nameravali napraviti pod sedanjo gledališko dvorano kinodvorano. Ker pa ni bilo dovolj denarja, so luknjo napolnili z zemljo in na vsej površini zgradili v pritličju gledališko dvorano s koritom za orkester. Pod odrom je

bilo skladišče kulis, na strani proti železnici in garderobam pa je bila manjša dvorana za godbenike. Ker pa je bilo premalo prostora za godbenike, so telovadnico, ki je bila v kleti, delili s telovadci. Kasneje so odkopali še zasuti del pod sedanjimi garderobami in godbeniki so pridobili še en prostor poleg telovadnice. V kletnem nivoju so uredili gostilniške prostore. Imenovali smo jih Katakombe.

Načrt pročelja za Krekov dom.
(T 5733)

V pritličju poleg gledališke dvorane in garderob so bili še pisarniški prostori za takratne organizacije (JNS - Jugoslovanska narodna zajednica (sindikata) in ZZD - Zveza združenih delavcev je nastala kasneje in je bila na katoliški podlagi ter JRZ- Jugoslovanska radikalna zajednica). V enem izmed prostorov v pritličju je bila papirnica s šolskimi potrebščinami in frizerski salon Pirman, kjer je danes pisarna direktorice gledališča, ter nasproti brivnica.

Na drugi strani dvorane nad gostinskimi prostori so uredili ljudsko kuhinjo. Vodile so jo častite sestre reda »De notre Dammes« - francoski red. V kuhinji je bila vodja sestra Notburga. V kuhinji so se odvijali kuharski tečaji, kjer so odrasla dekleta kuhala in delala slaščice kot v gospodinjski šoli. Izvrstne so bile kremne rezine (kremšnite) in

Člani Krekovega društva
leta 1929 ali 1930.
(S. Geršak)

»šamrole«, razne pite in tudi drobno pecivo. Delale so tudi sendviče za dijake. Ti so bili zelo izdatni (prst debela rezina šunke) za 1 in pol dinarja. Iz kuhinje je bilo speljano dvigalo v prvo nadstropje, kjer je bila dvorana za abonente (restavracija). Imele so do sto abonentov in sploh je veljala ta kuhinja za prvovrstno.

V prvem nadstropju (nivo balkona) pa je bil samostan. Sestra prednica Venčeslava je bila zelo stroga in je imela več podrejenih sester. V prostoru nad odrom je bila velika soba, kjer je bilo možno postaviti cca. 10 postelj (sedanja kulisarna). Tu so bile dijakinje meščanske šole, ki so bile doma izven Jesenic, da se jim ni bilo treba voziti vsak dan od doma na Jesenice. Sestre so skrbele, da so napredovale v šoli. Ob sobotah pa so dijakinje do nedelje zvečer odšle domov. V prvem nadstropju je bila ena soba posvečena, ker so bile tam maše.

Pogled na Savo
s Krekovim domom v sredini
okoli leta 1938.

(A 5220)

Na hodniku prvega nadstropja so bile po vsej dolžini omare za garderobo gledališča. Sestre so skrbele za garderobo in jo tudi shranjevale. Bile so to klasične obleke in različne stilne obleke in lasulje. Vse to je leta 1941 propadlo in se razgubilo.

Na podstrešju so nato uredili dvojne stanovanj in učilnice za dijakinje, kjer so honorarno učile klavir, violino, francoščino, nemščino, stenografijo in pisanje na pisalni stroj. Glavna sestra je bila Avgušlina in je imela več pomočnic (šola za plačilo).

Ob prihodu nemških okupatorjev je postal dom nemška kasarna. Sestre so pregnali, kuhinja je prenehala delati in vse prosvetno ter športno delovanje je propadlo. Na dvorišču za domom so Nemci postavili topove (flake) in prehod mimo doma je bil zaprt. Ko so marca meseca Angleži bombardirali Jesenice, je bila kuhinja prizadeta in dom močno poškodovan. Leta 1945 je bila v domu komanda mesta.

Po osvoboditvi leta 1945 je bil dom zelo poškodovan. Urejati so začeli gledališko dvorano. V novembru 1945 so bile prve predstave v napol urejenih prostorih, brez kurjave, v prepihu itd. (ni bilo stropa ampak le ostrešje). Garderobe ni bilo nič več in vse je bilo treba na novo zbrati skupaj. Športna dejavnost je kaj kmalu oživila, prav tako tudi godba na pihala.

V letih po 1945 je bila knjižnica v prvem nadstropju, kjer je bil prej samostan. Ti prostori so bili premajhni, zato so jo premestili v dvoranico, kjer je bila v stari Jugoslaviji restavracija, nato pa lepo urejena knjižnica, kjer je še danes. Mladinska je bila spodaj, kjer so danes pisarne.

V na novo imenovanem Titovem domu je bilo od 1945 osrednje gledališče, kamor so se vključili vsi iz sokolskega odra in Svobode. Športniki so se pridružili Partizanu, ki je bil v sokolskem domu.

Godba je organizirala godbenike iz nekdanjih sokolskih in svobodnjaških vrst.

Svoboda leta 1945 je združila vse Slovence in tako smo delovali do zdaj.